

Mag het een onsje minder dominantie zijn? (verschenen in 'Los Vast' febr. 2012)

Oefenen in anders denken over 'probleemgedrag'

Het verklaren van hondengedrag vanuit dominantie is hardnekkig. Zelfs als hondeneigenaren een paar uur lang wordt uitgelegd dat de dominantie-theorie gebaseerd is op achterhaald onderzoek en dat voor de meeste 'probleemgedragingen' andere verklaringen meer plausibel zijn, blijkt het moeilijk de 'dominantie-bril' af te zetten.

Door Leo Leunissen

Dat bleek tijdens een op 30 oktober gehouden workshop van gedragstherapeut Monique Bladder bij Kynospirit in Sebaldeburen, die als titel had 'Dominantie? Het wordt tijd voor verandering'.

Monique had een voor dit thema originele start gekozen. De aanwezigen, voornamelijk bestaande uit geïnteresseerde hondeneigenaren, werd gevraagd gedurende enkele minuten na te denken over wat zij onder 'dominante' gedragingen verstaan. Dit leidde tot een bonte verzameling uitspraken, zoals: rijden op een andere hond of benen van gezinslid, tegen eigenaar opspringen, poot hoog houden bij markeren, aannemen van een hoge houding, poot op schoot leggen, dwars op de looprichting van de geleider gaan staan tijdens training, tussenbeide dringen als de eigenaar een andere hond knuffelt, als eerste de deur uitgaan, hond die uit zichzelf een commando opheft, op de bank gaan liggen, de voerbak verdedigen, trekken aan de lijn, niet direct komen als bevel 'hier' wordt gegeven en blaffen naar de eigenaar.

In het vervolg van de dag legde Monique de oorsprong van het dominantie model uit, het onderzoek dat er aan ten grondslag ligt en de kritiek die op dit onderzoek is gekomen, waardoor de dominantie theorie nu achterhaald is. Het verhaal zal hier niet in detail weergegeven worden, omdat dit uitgebreid aan de orde is gekomen in de artikelen van Elian Hattinga van 't Sant in de afgelopen twee nummers van Los Vast.

De baas zijn

De dominantie-theorie heeft de afgelopen tientallen jaren grote furore gemaakt en heeft zich vastgezet in de hoofden van vele hondeneigenaars, zo bleek ook deze zondag weer. 'Bijna iedereen heeft geleerd dat de hond er voortdurend op uit is zijn eigenaar de baas te zijn en dat het de taak van de eigenaar is om op alle mogelijke manieren te bewijzen dat hij de baas over de hond is. Als de hond probleemgedrag vertoont, dan ligt het aan de eigenaar, want die is te weinig de baas. Als jij de baas bent, lossen de problemen zich vanzelf op', zo vatte Monique de heersende gedachte over de betekenis van dominantie in de hondenwereld samen. 'Vanuit dit denken werden allerlei adviezen gegeven, die varieerden van 'de baas gaat steeds als eerste door de deur' tot het fysiek straffen met behulp van slipketting of elektronische halsband.'

Inmiddels is er op grond van nieuw onderzoek van de leefsituatie van wolven en verwilderde-hondenroedels het inzicht ontstaan dat wolven in natuurlijke situaties een hiërarchie vormen, niet gebaseerd op conflict, maar op basis van ouderlijk gezag, leerervaringen en sociale interacties. Het permanente streven naar boven als 'Leitmotiv' van wolven en honden is achterhaald. 'Hiërarchie ontstaat uit leerervaringen en sociale interacties. Wat vindt de ander in de groep belangrijk om daar eventueel een conflict over aan te gaan? Wat belangrijk is, verschilt van moment tot moment en van plaats tot plaats: honger, ziekte, ouderdom, loopsheid of andere hormonale veranderingen, het speelt

allemaal mee. Vanaf ongeveer vijftien weken gaan honden dingen belangrijk vinden: de dingen die 'resources' worden genoemd. Dat kan alles mogelijk denkbare zijn: niet alleen voer, maar ook plek, relaties, aandacht, seksuele behoeften. In het spel ontdekken dieren hoe belangrijk iets wordt gevonden, hoe zwaar iets weegt, hoe snel je moet zijn. Het is belangrijke informatie over hoe de wereld geordend is. Honden geven die informatie aan elkaar met meer of minder subtiele gebaren. Veel problemen ontstaan doordat wij mensen de gebaren van de hond niet begrijpen of verkeerd uitleggen. De dominantie-theorie verschafte hondeneigenaren een verkeerd referentiekader, waardoor vaak gedrag verkeerd werd beoordeeld en maatregelen dikwijls niet of averechts werkten', aldus Monique.

Goede relatie

Het gedrag van honden tegenover groepsleden hangt niet af van rangorde, maar van de relaties met de groepsleden, de 'resources' en het belang ervan, de motivatie om de resource te behouden of te verkrijgen en de leerervaringen ten opzichte van het gedrag van groepsleden. De rol van de eigenaar van een huishond is vooral gelegen in het opbouwen en onderhouden van een goede relatie. De reactie van de eigenaar op het gedrag van de hond bepaalt zijn gedrag op lange termijn. Leuke dingen doen en veel spelen met je hond leidt op lange termijn tot een goede band. Daarnaast is het belangrijk om duidelijk en consequent te zijn.

Nu we weten dat het er vooral om gaat een goede relatie met de hond op te bouwen, kunnen we nog beter begrijpen waarom fysieke correcties toegepast door hondeneigenaren in vrijwel alle gevallen verkeerd uitpakken. 'Is er sprake van angst gerelateerd gedrag, dan wordt de angst alleen maar versterkt. Maar ook in andere situaties is fysiek geweld uit den boze. De belangrijkste reden daarvoor is dat het de band tussen hond en eigenaar aantast. Er ontstaat voor de hond een gevoel van onveiligheid dat hij naar alle waarschijnlijkheid associeert met degene die de correctie toepast, meestal dus de eigenaar', aldus Monique.

Sturing

Voor alle duidelijkheid wijst Monique erop dat de afwezigheid van een allesbepalend dominantie streven, ons niet ontslaat van de verplichting om de hond duidelijk te maken wat wel en niet mag. Sturing geven is een vereiste, maar dat kan ook zonder fysiek geweld. In plaats van ons toe te leggen op het corrigeren van ongewenst gedrag, zouden we ons moeten richten op het aanleren van ander, gewenst gedrag. 'Kies een andere invalshoek. Bekrachtig gedrag dat je wenst in plaats van corrigeren van ongewenst gedrag.'

Aan het eind van de workshop ging Monique in op de 'dominante' gedragingen die de workshop deelnemers aan het begin hadden genoemd en de 'alternatieve' verklaringen voor die gedragingen, die varieerden van gebrek aan training of opvoeding tot te hoge of verkeerde verwachtingen ten opzichte van de hond. Zo te horen begrepen de meeste deelnemers wel de niet-dominantie uitleg. Maar er was nog wel een eigenaar van een jachthond in de zaal, die zich afvroeg of zij niet te maken had met 'echt dominant gedrag' van haar hond. Haar hond vertikte het om over water te gaan tijdens de jachthondentraining; daarbuiten deed hij het wel. Haar trainer vond dat de hond dan maar met de lange lijn over getrokken moest worden. Of dat een goed idee was?